

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

5 Vtrum semper sit secundum leges scriptas iudicandum, an non.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

ARTICVLVS V.

Vtrum super sit secundum legis scriptas iudicandum.

Cum iudicium, ut dictum est, actus sit iustitiæ, regula autem iustitiæ sint leges, merito queritur vtrum semper sit secundum leges scriptas iudicandum. Et arguitur à parte negativa: Iudicium iniustum ubique cauendum est & uitandum, quandoque autem scriptæ leges iniquitatem continent, secundum illud *Isaia. 1. 0.* Vx qui cõdunt leges iniquas, & scribentes, iniustitias in scripserunt, ergo non semper est secundum scriptas leges iudicandum. **Secundo**, iudicium oportet esse de singulis cõtibus, lex autem scripta ut *Philosophus. 5. Ethico cap. 10.* auctor est, non potest singulos comprehendere, ergo quandoque necesse est contra legis verba agere. **Tertio**, Lex ad hoc scribitur, ut legislatoris mens fiat subditis manifesta, quandoque autem usu venit ut si legislator presens adesset, aliter iudicare, ergo tunc licet contra scripturam mentem legislatoris sequi. **In contrarium est sententiam August. in lib. de uen. relig. ubi ait.** In istis temporalibus legibus, quãquam de his homines iudicent cum eas instituerint, cum tamen fuerint instituta & firmata, non licebit iudicibus, de eis iudicare.

Questionem hanc plenariè lib. 1. discussimus q. 6. art. 8. Sed quoniam presenti loco congruenter iterum eã mouet. **S. Tho.** opus est ad idem respondere, quoniam non deest quod prærer illie definita adnotari etiam hic possit. Respondetur ergo per distinctionem duabus conclusionibus. **Supponendum** namque in primis iudicium nihil aliud esse quandam iusti definitionem & constitutionem. Est autem iustum duplex, ut in superioribus sæde dictum est. & *Aristo. 5. Ethic. ca. 7.* docet, scilicet aliud naturale, nempe quod ex natura rerum absolute consideratarum pullulat. Aliud uerò positium, quod *Philosophus* appellat legitimum, nempe quod humano condito & arbitramento positum est. Sit ergo prior conclusio: Quando scripta ius naturale continet, nequaquam licet neque principi neque subditis contra illã agere, sed semper est secundum eam iudicandum.

Et ratio in prout, quoniam cuiusmodi leges non sunt illius iusti constitutionis, sed tantum declaratiuæ. Quare earum iustum, non ex legibus, sed lex rebus ipsi totum suum habet robur. Ut patet in præceptis Decalogi, & in his quæ necessaria consequentia illic implicantur ideoque adeo sancta sunt & firma, vt neque Deus, quatenus legislator super illis valeat dispensare, vt *lib. 1. q. 3.* disputabamus. Atqui hæc de causa nõ huc simpliciter in quæstione profertur, vtrum sit semper secundum leges iudicandum. Nam de naturalibus quarum lumen Deus consignauit in mentibus nostris, nequaquam hæsitare licet, quo minus sit semper secundum illas iudicandum, sed peculiariter quæsitum est de legibus scriptis, inter quas connumerantur humanæ.

Subditur ergo posterior conclusio, Quædo lex scripta est humana necessarium nihilominus est tam principi quam subdito secundum illa iudicare, quatenus iuri nature nõ repugnat. Probatur: Quoniam leges huiusmodi etsi non sint declaratiuæ naturalis iusti, sunt tamen constitutiue iusti quod humano condito secundum regionis temporumque conditiones visum est expedire. Et ideo inquit *Arist.* quod quamuis antea quam ponerentur nihil referebant, tamè, postquam posite sunt, iam referunt. Conclusiones istæ non solum inferiores iudices, sed & principem ipsum comprehendunt, qui quidem secundum leges iudicare tenetur: nõ secundum naturales, verum & secundum illas quas ipse sui que maiores tenent, quãdiu causa nõ incidit ut mutentur. Tametsi discrimen inter sit, quod inferiores iudices neq; illas interpretari. Quod tamen in facultate principis positum est, Vnde quo casu potest super legem dispensare, potest etiam & contra legem iudicare. Vt si capitis condennatus, quam commodissimus esset rei publicæ posset ob illam publicam commoditatem illum donare vita. Hæc autem omnia *lib. 1. satis ac super pro captu nostro, tum discussa sunt, tum etiam definita.* Quod autem hic dubium Theologicum, ceu in proprio loco dirimendum restat, est vtrum sententia iniusta, hoc est contra leges lata, obliget in conscientia, hoc est vtram reu verè absoluat, quam actorem iura suo despoliet? Est enim argumentum à parte negativa,

Vltima, conclu.

Probatio conclu.

Explicatio superioru conclusionum.

Dubium Theologicum.

Ratio verè absoluat, quam actorem iura suo despoliet?

SOTO
iure
legibus
Dicitur
15

gatiua, quod cum iudex sit iustus, ad quem ut s. Ethic. ait Philosophus tanquam ad viuente[m] loquentemque iustitiam consuitur. & hæc omnia que in foro exteriori peraguntur, ad pacem reipublice ac perinde ad pacandos conscientias referantur, consequens fieri videtur, ut solennis sententia eius, qui publica pollet auctoritate, tutas sedasque reddat easdem conscientias eò vel maxime, quod sæpe humanum ius conscientia obligat, tamen si mera lex nature non obligat, ut patet in lege prescriptionis, qua dominium transfertur in possessorem. Nihilominus respondetur, nullam sententiam que contra leges iustas profertur, obligare in conscientiam. Conclusio est manifesta, & iuris etiam doctoribus confessa, ut apud Inno. & Panor. videtur. ca. quia plerique de immuni. eccle. quia cum sententia nullum habeat robur nisi quia est iuris declaratiua, ubi non est recti iuris interpretis, nulla est in conscientia. Dixerim iniustam contra leges nempe que ab vno auferit quod re vera suum erat, & alteri tribuit cuius non erat. Nam si alicui id adiudicetur quod verè erat suum, licet alter præmissio toto ordine iuris fuerit, priuatus, bona conscientia possidebit quod sibi adiudicatum est, siquidem re vera suum erat. Et præmissio ordinis iuris quamuis peccatum sit in iudice, & iniurius parti, tamen non constituit in mala conscientia cum qui quod verè est suum, possidet. idque planissimò exemplo patet. Si tu quod tuum est aut fraude surripias, aut vi auferas à possessore, quamuis delictum mortale forte committas dum priuata auctoritate exequeris quod publica debes, nihilominus ad restitutionem non obligaris illius quod accipisti. Reuertamur ergo ad principale assertum, quod iniusta sententia neque tollit, neque confert. Fit enim ex illa consequens, ut etiam si dum litigas bona fide faciebas, nihilominus cum primum certo rescueris sententiam in tuum fauorem latam non fuisse iustam, restituere teneris quod tibi adiudicatum est, licet non expensas, si bona fide litigasti, idque siue reus fueris, siue actor. Et dico iniustam contra rei veritatem, etiam si iudex secundum allegata & probata in foro exteriori rectè iudicauerit. Quid autem si pars læsa non appellauerit? Videtur enim eo ipso consensisse, atque ad eò suum à se ius ablegasse:

Solutio

Argu.

Respon
sio.

quapropter postea non admittitur in iudicio ad repetendum. Respondetur quod etiam si non appellauerit, non censetur renunciare iuri suo. Sed hoc tantum patitur quod in foro exteriori non amplius repetens audietur. Atque hæc, veritas non solum ratio naturalis comprobatur, verum & ex l. Iulius. de conditione indebiti. colligitur. Quod autem non appellans præscripto tempore à tribunali postea repellatur, sunt qui dicant causam esse in personam eius negligentiam. Ego uerò non hæc tantum crediderim, uerum illam potior, quæ est ad obuiandum litibus, ad quod leges sanctissime fuerunt temperatæ. At uerò si quis rem sibi aut suis maioribus iniusta sententia ad iudicatum, bona fide legitimoque tempore præscriperit, bona denique conscientia possidebit, quia titulum habet legitimum, hoc est lege præscriptum. Dubium autem molestius est in beneficiis ecclesiasticis: quoniam quis, si per iustam sententiam expoliatur sacerdotio quod alteri confertur, utrum possessor deinceps tuta conscientia possideat? Id quod inter ceteros iuris interpretes. Panormitanus cap. primo. de concessio. præbend. & Inn. in cap. quia plerique. de immuni. eccle. sciens tunc tractant. Distinguendum ergo est de sententia, nam altera est declaratiua: nempe dum inter partes de iure aliquo, aut alia de re, aut de præhenda litigatur & sententia declarat utrius illorum sit. Et tunc citra dubium, sicuti neque in alijs secularibus rebus, sententia non ligat, Et ideo dum possessor sciuerit non fuisse iustam, tenetur renuntiare. Alia uerò est sententia priuatiua quoniam prælatus officio propter crimen quampiam sacerdotio multat, quod alteri confert, & tunc ceteri præfati doctores quod si reus non appellauerit, quia eo ipse consentire uideretur, alter tuta conscientia possidet. Secus si reus appellauerit, nam tunc licet iniuste non fuerit auditus, non censetur consensisse. Ego uerò profectò, salua eorum existimatione, non sic absolute crediderim, sed cum distinctione. Si inquam prælatus sciens & prudens illum iniuste condemnauit, arbitrator sententiam non tenere. Et ideo quotiescunque possessor id intelligit, renuntiare tenetur, & prælatus alteri restituere. Si uerò bona fide secundum allegata & probata illum condemnauit, etiam si falso fuerit accusatus

sententia

sententiâ tenet ac perinde alter tuto possidet, nisi tamen ille fuerit criminator qui falso accusauit. Nam tunc omnes doctores Canonici iuris merito tenent in habitum esse ad possidendum. Item hoc solū crederem in beneficiis ecclesiasticis quæ prælatorum auctoritate cõferuntur. Nam in alijs etiam si secundum allegata & probata sententiâ sit iusta, si tamen processit ex falsa præsumptione, non ligat in conscientia, ut Innocentius probe adnotauit in eodem capit. quia plerique. Quo fit, ut si cuius nomen de hæresi falso defertur, suis bonis priuetur, cum primum scisciscerit per calumniam fuisse delatum ac condemnatum, renetur eum in tuorum possessionem restituere. Hæc ergo de hac re satis dicta sint.

ARTICVLVS VI.

Vtrum vsurpatum iudicium sit semper peruersum.

TRia supra diximus ad rectum iudicium esse requisita, & iudicis auctoritatem, & iustitiæ æquitatem, & prudentiæ ordinem. Et quidem de hoc tertio, puta de ordine & processu iuris, nihil ad Theologum, sed res est causidica. Igitur cum de secundo in proximo articulo dictum sit, suscequitur ut de primo disputemus. Vtrum vsurpatum iudicium, scilicet, ab eo qui non est iudex, sit ubique peruersum? Et arguitur a parte negatiua: Iustitia est quædam agendorum rectitudo nihil autem veritati desperita quocunq; pronuntietur, sed a quocunq; est amplectenda, ergo neq; quidquam iustitiæ officit a quocunq; sententia proferatur. Secundo, Bona pars iudicij est peccata punire, cum laude autem referuntur nonnulli priuati qui peccata aliena vindicauerunt: ut Moyses qui vt legitur Exo. 20. Aegyptium interfecit, & Phinees Eleazari filius qui Zambri occidit, vt Numero 25. scriptum est. quod, vt habetur Psalm. 115. reputatum est ei ad iustitiâ, ergo licet priuatis circa auctoritatem publicam iudicare Tertio. Potestas spiritualis quæ a temporali distinguitur, nonnunquam se ingerit ad iudicandum seculares, ergo vsurpatum iudicium non est ubique prauum. In contrarium est illud ad Roma. 14. Tu quis es qui iudicas alienum seruum?

Primū argum.

Arg. 2.

Arg. 3.

Paulus.

Conclō ratiua.

Ad quonem vnica conclusione respondetur. Iudicium vsurpatum, hoc est a bique Soto, de iust. & iure. Q legi.

SOTO
IURE
COIUS
DIE
15

Ad pri-
mū arg.
Ad secū-
dū arg.